

Viite

Asia

Eurooppa-neuvoston jäsenten videokokous 19.6.**Eurooppa-neuvoston jäsenten videokokouksen 19.6. pääaiheina olivat komission muutettu rahoituskehys ehdotus vuosille 2021–2027 ja EU:n uusi elpymisväline.**

Kokous alkoi Euroopan parlamentin puhemies Sassolin puheella. Tämän jälkeen Kroatian pääministeri Plenković kertoi lyhyesti kuluneesta puheenjohtajakaudesta, minkä jälkeen kuultiin Euroopan keskuspankin pääjohtaja Lagarden esitys ajankohtaisesta taloustilanteesta.

Elpymistoimet

Kokouksen pääaiheen, muutetusta rahoituskehys ehdotuksesta ja elpymisvälineestä muodostuvan elpymiskokonaisuuden, osalta käytiin täysi pöytäkirja.

Avauspuheenvuorossaan Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel toivoi, että näkemykset keskittyisivät ennakkovalmisteluissa esiin nousseisiin pääkysymyksiin eli **kokoon ja keston, allokaatioon ja kriteeristöön, lainojen ja avustusten suhteeseen, ehdollisuuteen sekä rahoituskehys ehdotuksen kokoon ja rahoitukseen**. Monivuotinen rahoituskehys (Multiannual Financial Framework, MFF) ja elpymisväline tulee nähdä yhtenä kokonaisuutena ja sitä myös käsitellään Eurooppa-neuvostossa sen mukaisesti. Puheenjohtaja myös vahvisti, että neuvoston oikeuspalvelu antaa lausuntonsa ehdotusten oikeudellisista lähtökohdista, erityisesti ehdotusten perussopimusten mukaisuudesta, lähipäivinä. Kokouksessa ei käyty keskustelua oikeusperustoista eivätkä jäsenmaat nostaneet esiin näkemyksiä ehdotusten yhteensopivuudesta jäsenmaiden perustuslakien kanssa.

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen korosti avauspuheenvuorossaan nopean ja riittävän mittavan reagoinnin tarvetta. Tilanne on poikkeuksellinen, joten tarvitaan poikkeuksellisia toimia. Hänen mukaansa kriisiä ei ratkaista vain lainoilla, sillä velkaantuminen on jo nyt ongelma. Tuen tulee myös kohdistua uudistuksiin, joilla aidosti vahvistetaan kriisinkestävyyttä. Myös komissio pohti pitkään allokaatiokriteerejä ja rahoituksen jakautumista jäsenmaille ja alueille. Ehdotettu ReactEU-koheesioväline on lyhyen aikavälin (2020–2022) väline, jossa on omat kriteerinsä, ja isompi pitkän aikavälin elpymis- ja palautumistukiväline olisi puolestaan pidempikestoinen vastaus elpymistarpeisiin. Kriteeristön osalta uusimmat kuluvan vuoden tilastot eivät näyttäisi ainakaan vielä tuovan suuria muutoksia rahoituksen jakautumiseen. On myös oltava indikaattoreita, joilla ilmennetään jäsenmaiden resilienssiä ennen koronaviruskriisiä. Von der Leyen korosti myös uusien omien varojen tarvetta. Toteutuessaan ne tasoittaisivat jäsenmaiden maksujen kasvua. Komissio on valmis tekemään valmistelutyötä ja analysoimaan eri vaihtoehtojen vaikutuksia. Myös Euroopan parlamentti pitää uusien omien varojen luomista keskeisenä.

Kokouksen kuluessa keskustelu oli rakentavaa, mutta jäsenmaiden puheenvuorojen yksityiskohtaisuuden taso vaihteli. Yhteisymmärrys vallitsi yleisestä elpymistoimien tarpeesta, myös

jäsenmaiden selkeä enemmistö antoi tukensa komission ehdotuksen pääelementeille. Jäsenmaiden kesken vaikutti olevan yhteisymmärrys myös toimien kiireellisyydestä.

Elpymisvälineen koko ja kesto

Komission esittämä elpymisvälineen koko vaikutti saavan melko laajan tuen jäsenmailta. Muutamat jäsenmaat pitivät esitettyä kokoa minimitasona. Elpymisvälineen koon osalta jäsenmaat eivät esittäneet tarkennettuja kantoja tai euromääräisiä tavoitteita, sen sijaan useissa puheenvuoroissa viitattiin jäsenmaiden aikaisemmin julkaisemiin kantoihin koskien välineen tarkoituksenmukaisinta kokoa. Joukko nettomaksajamaita piti ehdotettua kokoa liian suurena.

Elpymistoimien voimassaoloaika jakoi jäsenmaiden mielipiteitä. Suurin osa jäsenmaista piti esitettyä neljän vuoden pääsääntöä oikeana tai miniminä, kun taas osa jäsenmaista piti sitä ylimitoitettuna. Puheenvuoroissa korostui niin rakenneuudistusten käynnistämisen vaatima aika kuin toisaalta tarve antaa tukea nopeasti ja etupainotteisesti, mutta lyhytkestoisesti.

Elpymisvälineen (750 mrd. euroa) rahoituksen takaisinmaksuaikataulusta ei käyty laajempaa keskustelua. Muutamat yksittäiset jäsenmaat mainitsivat maksuajan puheenvuorossaan, vaatien joko lyhyempää tai aikaisemmin käynnistyvää takaisinmaksuaikataulua.

Muutamissa puheenvuoroissa korostettiin elpymisvälineen kertaluonteisuutta. Komissio painotti erityisesti, että väline on tarkoitettu vain koronakriisin jälkitoimiin ja sillä on selkeä loppu.

Kohdennus ja allokaatiokriteerit

Keskustelussa korostui, että elpymistoimien tulee kohdistua nimenomaisesti koronakriisin aiheuttamiin seurauksiin ja niistä palautumiseen. Kymmenkunta jäsenmaata nosti kriittisesti esiin elpymis- ja palautumistukivälineen jakokriteerien tarkastelujakson taaksepäin katsovan luonteen (vuodet 2015–2019). Keskeinen argumentti oli, ettei kyseisellä ajanjaksolla ole välitöntä yhteyttä koronakriisin vaikutuksiin jäsenmaiden talouksissa.

Etenkin nettomaksajamaat korostivat puheenvuoroissaan elpymisrahoituksen käyttöä nimenomaan rakenteellisiin uudistuksiin ja kilpailukykyä vahvistaviin toimiin. Sisämarkkinoiden toiminnan tehostamista pidettiin keskeisenä useiden nettomaksajien ja -saajien puheenvuoroissa. Etenkin komission painotukset digitalisaatioon ja vihreään kasvuun saivat paljon tukea.

Nettosaajien joukosta korostettiin myös koheesiorahoituksen kriteerien joustavaa tulkintaa, jotta voidaan tehokkaasti vastata vaihtuviin tilanteisiin.

Laina- ja avustusmuotoisen tuen suhde

Jäsenmaiden selkeä enemmistö piti komission lähestymistapaa, jossa tukea annettaisiin sekä avustuksina että lainana, kannatettavana. Keskustelussa ei menty näiden tukimuotojen suhteellisten osuuksien tarkkoihin määriin tai esitetty konkreettisia tavoitetasoja tai -osuuksia. Nettomaksajien ydinjoukko piti yhä esillä aikaisempaa näkemystään lainamuotoisuudesta ainoana tukimuotona ja etenkin komission ajatus ”loans for grants” sai näiltä jäsenmailta varauksellisen vastaanoton. Vastaavasti muutamat jäsenmaat pitivät nyt esitettyä 2/3:n osuutta avustusmuotoiseksi tueksi miniminä.

Ehdollisuudet

Komission lähtökohta kytkeä elpymis- ja palautumistukivälineen tuki ohjausjaksoon ja sen maakohtaisiin suosituksiin sai vahvaa tukea. Esiin nousi myös konkreettisten elpymissuunnitelmien välttämättömyys osana rahoituksen kohdentamista oikeisiin kohteisiin.

Rahoituskehyksiin liittyvän oikeusvaltioperiaate-ehdollisuuden puolesta käytettiin useita puheenvuoroja. Pidettiin myös tärkeänä, että sitä sovellettaisiin elpymisvälineestä rahoitettavaan tukeen.

Muutettu rahoituskehyseshdotus

Etenkin rahoituskehykseen liittyen kaikissa puheenvuoroissa korostettiin pikaisen sovun välttämättömyyttä. Ensisijainen tavoite tulee olla sopu ennen kesätaukoa. Useissa puheenvuoroissa myös todettiin, että helmikuussa oltiin sisällöllisesti jo varsin lähellä sopua.

Rahoituskehyksen kokonaistasoon liittyen oli kuitenkin nähtävissä vielä ennalta tutut jakolinjat, joissa tiukimmat nettomaksajat pitivät komission muutettua ehdotusta selkeästi liian suurena ja vastaavasti joukko koheesiomaita piti lisäyksiä oikean suuntaisina (mm. ReactEU), mutta riittämättöminä. Varsinaista keskustelua olemassa olevien MFF-ohjelmien lisärahoituksesta nimenomaisesti elpymisvälineen lainatun rahoituksen turvin ei kokouksessa käyty.

MFF-rahoituksen käytön osalta korostuivat samat jäsenmaakohtaiset painotukset kuin neuvotteluissa aikaisemminkin. Aikaisempien MFF-neuvottelujen tavoin jäsenmaiden prioriteettilistat näyttävät lyhenevän siirryttäessä aivan neuvottelujen ratkaisuvaiheisiin.

Muutosta näkemyksissä oli havaittavissa osittain maksukorjausten osalta. Nykyiset maksukorjausten vastaanottajat pitivät yhä tiukasti kiinni maksukorjausten välttämättömyydestä, kun taas vastustajien argumentaatio oli pehmentynyt, osin jopa muuttunut vastahakoisen ymmärtäväksi.

Uusien omien varojen osalta jäsenmaat esittivät samoja kriittisiä kommentteja kuin aikaisemminkin. Toisaalta elpymisvälineen myötä mahdolliset kasvavat maksuvelvoitteet ja samanaikainen myönteisempi suhtautuminen maksukorjauksiin näyttäisi luovan uudenlaista painetta uusien rahoituslähteiden kehittämiseksi.

Omassa puheenvuorossaan Suomi totesi, ettei voi sellaisenaan tukea komission ehdotuksia, vaikka onkin selvää, että eurooppalaisia elpymistoimia tarvitaan. Jatkotyössä on löydettävä kompromissi, joka huomioi Suomen huolet, niin sisällölliset kuin perustuslaillisetkin, riittävällä tavalla. Ensinnäkin elpymispaketin koko on liian suuri. Lisäksi tuen tulisi painottua lainamuotoiseen tukeen jäsenmaille. Lisäksi rahoitusjärjestelynä elpymisrahaston markkinoilta lainattava rahoituspohja on ongelmallinen, etenkin jos se kohdentuisi jäsenmaille myönnettäviin avustuksiin. Kohdennuksen ja käytön osalta on keskeistä, että tuella on suora yhteys koronaviruksen jälkit toimiin ja samalla tuella toteutetaan rakenteellisia uudistuksia ja talouden modernisointia. Rahoituksen keston tulisi olla nyt esitettyä lyhyempi. Suomi myös kiinnitti huomiota allokatiokriteereihin ja niihin liittyviin viitevuosiin. Jatkotyössä allokatiokriteerien kokonaisuutta tulisi muokata. Myös esitetty lainatun rahoituksen 30 vuoden takaisinmaksuaika on liian pitkä ja sitoisi jäsenmaiden toimia tuleviksi vuosikymmeniksi. On oltava myös selkeät kirjaukset, että toteutuessaan väline olisi kertaluonteinen erityisjärjestely. Suomi toi puheenvuorossaan esille myös tukensa komission painotuksille kohdentaa rahoitusta vihreään kasvuun, tutkimukseen ja innovaatioihin sekä digitalisaatioon. Keskeistä on myös kytkös ohjausjaksoon ja maakohtaisiin suosituksiin, joilla rahan käyttö kytketään rakenteellisiin uudistuksiin sekä laajemmin talouden uudistamiseen.

Loppuyhteenvedossaan puheenjohtaja Michel totesi keskustelun olleen hyödyllinen ja antaneen hänelle paremman kokonaiskuvan ja myös ymmärryksen keskeisistä ongelmakohdista. Kaikilla vaikuttaa olevan valmius edetä nopeasti. Fyysinen Eurooppa-neuvoston kokous järjestetään heinäkuun

puolenvälin tuntumassa. Kokouksen tarkka ajankohta ilmoitetaan lähipäivinä. Neuvottelut kokouksessa käydään Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan laatimien asiakirjojen pohjalta.

Brexiin liittyen Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Michel ja komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen tiedottivat johtajille keskusteluista, jotka he kävivät pääministeri Boris Johnsonin kanssa **EU:n ja Ison-Britannian korkean tason videokonferenssissa** 15. kesäkuuta 2020.

LIITTEET

Asiasanat	elpymisrahasto, Eurooppa-neuvosto, rahoituskehykset, brexit
Hoitaa	UM, VM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, SP, STM, TEM, YM